

Небесна світня

Харків
«Фоліо»
2018

Хроника Евромайдана

2013 год

21 ноября

Правительство Украины официально приостановило подготовку к подписанию Соглашения об ассоциации (СА) с Евросоюзом. В тот же вечер на Майдане Незалежности в Киеве состоялась первая акция протеста против отмены курса на евроинтеграцию. В ней участвовало около 2 тысяч человек.

21 ноября

**Сергей Супрун,
37 лет, киевлянин,
бизнесмен, директор
рекламного агентства,
активист движения
«Спільна справа», отец
четверых детей**

Я вышел на Майдан 21 ноября — с надеждой наконец увидеть, как пробуждается нация.

Сергій Супрун — четвертий зліва

В стране — сытое недовольство. Украинцы жалуются на все подряд — от подъезда до цен на бензин, от Партии регионов до гомосексуалистов. Мы до сих пор не осознали, что ответственность за нас и за страну лежит на нас самих, что для того чтобы разрушить коррупционную деградацию, недостаточно раз в пять лет прийти на избирательный участок.

Год за годом нас вытесняют из правового поля, нас превратили в обслуживающий персонал олигархических кланов, у нас забрали землю, язык и перспективы национальной самоидентификации. Теперь, ставя крест на евроинтеграции, — забирают будущее детей. Внутренний хохол в нас самих давно задушил украинца.

21-го вечером мы с другом, журналистом «Спільної справи» Сергеем Тищенко, приехали на Майдан, когда там стояло всего шесть человек, один из них с флагом ЕС на плечах. Милиции было раз в тридцать больше. Мой друг достал плитку шоколада и стал раздавать. Тогда, наверное, впервые прозвучала фраза: «Смотрите, киевляне несут продукты на Майдан!»

Через час на Майдане было уже несколько тысяч человек, в основном журналистов и политиков. Так начался Майдан, который потом назовут студенческим.

24 ноября

В Киеве прошло первое Народное вече: двигавшаяся к Майдану колонна митингующих численностью, по раз-

ным оценкам, от 50 тыс. до 100 тыс. человек растянулась на весь Крещатик. Митинги прошли также в десятках других городов Украины.

29 ноября

На саммите Восточного партнерства в Вильнюсе президент Виктор Янукович официально отказался подписывать СА с ЕС.

В Киеве митингующие впервые выдвинули требование отставки главы государства.

В центр столицы Украины стянуты первые силы спецподразделения Беркут.

30 ноября

В 4:00 ночи в Киеве Беркут жестоко зачистил Майдан от дежуривших там ночью нескольких сотен митингующих, среди которых были десятки студентов. Почти сто активистов получили увечья, многие были задержаны. Необходимость разгона митинга власти мотивировали планами установить на Майдане главную новогоднюю елку страны.

30 ноября

**Тарас Шумик,
27 років, киянин,
IT-рекрутер**

Коли журналіст Мустафа Найєм закликав усіх через Facebook вийти на знак протесту проти відмови від асоціації з ЄС, я спостерігав за розвитком подій у соцмережі. Наступного дня, 22 листопада, я прийшов на Майдан. Усі розуміли, що відмова від підписання

Угоди про асоціацію ставила крапку на майбутньому України й означала, що у неї не буде перспектив для розвитку. Єдиний вихід — брати валізи і їхати.

Я зустрів знайомих, які облаштувалися під стелою Незалежності, і відтоді ночував на Майдані майже щодночі. Той ніч, за кілька годин до розгону Євромайдану, ми зібралися на Координаційну раду активістів Євромайдану. Після непідписання Угоди у багатьох було розчарування, активність людей згасала, Майдан почав перетворюватися на дискотеку для молоді. Слід було щось робити.

У довгій дискусії ми вирішили об'єднати зусилля з опозицією. Узгодили до ранку навести лад біля стели і забрати свою апаратуру, щоб опозиціонери завезли власні екран і звук. В неділю 1 грудня мала відбутися наша спільна акція.

Ближче до півночі ми повернулися на Майдан. Після першої люди почали розходитися, і я зі знайомими пішов грітися у кав'ярню поруч з Майданом. Близько третьої ми повернулися. На той час людей уже було мало — чоловік 300: кілька десятків нас, координаторів, прості випадкові люди, які мінялися на Майдані щодночі, невелика група студентів та хлопці з молодіжних організацій Свободи та УНА-УНСО. Сиділи, грілися біля бочок, грали на гітарі, розмовляли. Активісти та волонтери прибирали під стелою. Хлопці розбирали конструкції зі звуком. Я збирав якісь старі вудки — держакі від прапорів, як чую, що варта кричить: «Беркут іде!»

Я глянув: з вулиці Інститутської справді почали спускатися сходами беркутівці. Атакуюча група — десь 100 бійців. За їхніми спинами вже вишикувалися шеренгою інші беркутівці. Вздовж Хрещатика стали стіною ВВшники. Трохи раніше, до речі, навпроти Будинку профспілок під'їхали і стали швидкі — ця прикмета потім кожен раз спрацьовувала: приїхали швидкі — чекай штурму.

Беркут і ВВшники взяли нас у «коробку». Вийти можна було, лише прорвавши їх кордон. Або не вийти взагалі. На той час з боку консерваторії вже було загороджено щитами та виставлено піддони для «йолки». Наші хлопці стали колом на східцях під стелою,

взялися за руки, щоб не пропустити беркутівців. Дівчата зайшли всередину і сховалися під самою стелою. Ми не думали, що будуть бити, — думали: будуть витісняти. А вони вмить почали лупцювати дубинками.

Найбільше дісталось хлопцям у тих місцях, де Беркут проривав наше кільце, тим, хто був біля стели і збоку Інститутської, звідки беркутівці наступали, та хлопцям біля пам'ятника Засновникам Києва. Багатьох з них били ногами, коли вони впали від натиску беркутівців. Устима Голоднюка, героя Небесної сотні, тієї ночі теж сильно побили. На моїх очах проламали голову журналісту, розтропили камеру.

Я кричав: «Дайте дівчат вивести!» Дівчата верещали від переляку, а беркутівців це верещання ще більше дратувало — і вони лупцювали їх, щоб не кричали. Та й взагалі найдужче били тих, хто пручався чи намагався з ними говорити.

Тим, хто раніше відійшов від площі, перепало менше. ВВШники, що стояли на Хрещатику, шоковані побаченням, розступилися і зробили невеликий коридор, щоб пропустили наших. Я допоміг вивести дівчат і сам почав відходити. Отримав пару разів дубинкою по руках, коли прикривав голову під час відступу. Беркутівці били переважно в потилицю, по руках і ногах. Було враження, що вони хотіли забрати якомога більше людей, і для цього їх потрібно було «відключити».

Під час відступу кидали шумові гранати. Біля спуску в метро швидка надавала допомогу хлопцю, в якого була розбита голова, він лежав без тям в калюжі крові.

Ми перейшли на інший бік Хрещатики, до Головоштамту. Там я побачив товариша, який стояв біля силовика у цивільному з рацією. Було схоже на те, що той був одним з керівників операції. Питаю: «Що ж ви робите? Припиніть! Дайте допомогу людям надати». А у відповідь: «Ідіотів бити не жалко».

Тим часом беркутівці вишикувалися в лінію, і пішла зачистка — прямо на нас. Ми почали бігти в бік «Макдональдсу». Я добіг до купола Глобуса, перескочив через паранет на бік Будинку профспілок, озирнувся — вже все було зачищено. Збитих з ніг тягнули в автозаки. Когось забирали швидкі. Вся операція зайняла хвилин п'ять.

Потім я з групою знайомих ще півтори години переховувався в готелі «Дніпро». З вікон готелю ми спостерігали, як ВВШники і беркутівці збивали з ніг усіх, хто не встиг утекти.

Якщо відкинути емоції і поглянути на речі реально — якби не жорстокість, з якою тієї ночі Беркут розігнав Майдан, ми, мабуть, ще б трохи постояли, і все б згасло. Один мільйон людей, як це сталося 1 грудня, Євромайдан навряд чи зібрав би.

На мітингу 1 грудня ми стояли серед мільйонного натовпу, обуреного розгоном молоді в ніч на 30 листопада, і думали: ну хоч не дарма нас побили, хоч люди прокинулись і зрозуміли — так більше жити не можна.

1 грудня

По некоторим оцінкам, до 500 тисяч киян вийшли на марш протеста

против силового разгона Евромайда-на и избиения студентов. Протест был объявлен бессрочным. Митингующие захватили здания КГГА и Дома профсоюзов — для обогрева митингующих и работы Штаба национального сопротивления.

Часть активистов, подстрекаемых радикалами, попыталась взять штурмом Администрацию президента. Защищавших ее силовиков забрасывали камнями, те ответили шумовыми гранатами, слезоточивым газом и контратакой — пострадало почти 200 человек с обеих сторон.

Четыре автобуса с Беркутом помешали проехать к президентской резиденции Межигорье под Киевом почти 300 автомобилям Автомайдана.

2 декабря

Митингующие на Майдане в Киеве захватили третье админздание — Октябрьский дворец на ул. Институтской — и начали возводить палаточный городок, а также баррикады на подходах к нему для защиты от возможного силового штурма.

Суд назначил самую строгую меру пресечения — два месяца ареста — девятерым задержанным накануне под АП активистам, которых потом назовут узниками Банковой.

9 декабря

Сергей Супрун

Майдан готовился к штурму. Уже неделю я ночевал в занятом нами здании КМДА.

Тревожные сообщения о стягивании внутренних войск и Беркута поступали с 5 декабря, и было понятно, что развязка наступит в ближайшие дни. Киев пребывал под информационным прессингом.

К шести вечера центр полностью опустел. В час пик я проехал Подол, ни разу не уткнувшись в очередь на светофоре. Пустые улицы действовали угнетающе. Прохожих почти не было. Я ехал и понимал, что это дорога в один конец. Я не мог смириться: почему нет мобилизации, ведь явно готовится зачистка Майдана. Но оппозиция умолкла. Им не до того — у них на носу довыборы в Раду.

Я доехал до Европейской площади — и как будто пересек границу. Освещенная площадь, тысячи людей — и все что-то делают. Контраст с вымер-

шим городом — шокирующий. Люди убрали снег и собирали мусор. Кто был на Майдане, тот понимает суть высшего единения. Я ощутил его, как только захлопнулась дверь моей машины. Находившиеся на площади не ходили — они бегали. Снег сгребали лопатами, досками и руками. Было видно, как включаются прохожие и только что приехавшие. Мешки стремительно наполнялись и уносились в сторону Майдана. Сварщики варили пруты из арматуры, которые закладывались мешками со снегом, превращаясь в баррикады.

Шокировали женщины, которые трудились наравне с мужчинами. Высокие каблуки, юбки, деловая одежда — они, как и я, понимая неизбежность штурма, тем не менее, после работы примчались сюда. Выразить гражданскую позицию. Когда увидел семейную пару лет сорока — хорошо одетая женщина наравне с мужем несла на плече мешок со снегом — я расплакался.

Я стоял и не мог оторвать глаз от происходящего. Мысль о том, что пять минут назад я ехал сюда, прощаясь с надеждой вернуться домой, казалась мне глупой нелепостью. Так Киев просыпался для настоящей борьбы.

12 декабря

Около 1:00 ночи была предпринята попытка сноса палаточного городка на Майдане силами Беркута, солдат внутренних войск и работников коммунальных служб. Беркут прорвался через баррикады и начал теснить ми-

тингующих, которых было около 3 тысяч. Благодаря соцсетям и мгновенной реакции киевлян, протестующим удалось быстро мобилизовать поддержку — за несколько часов к Майдану съехались тысячи человек, к 7:00 утра там уже было 15 тыс. активистов. Зачистка Майдана была сорвана.

Попытка штурма Беркутом КГГА также не удалась: забаррикадированные внутри здания активисты отбились от силовиков, поливая их водой из пожарных шлангов в 12-градусный мороз. Утром, когда число митингующих достигло 25 тысяч, силовики покинули Майдан.

25 декабря

Неизвестные избили под Киевом журналистку Татьяну Черновол — автора резонансных репортажей об особняках власть имущих, в том числе резиденции президента Виктора Януковича Межигорье.

2014 год

1 января

К полуночи 31 декабря на Евромайдане собралось рекордное для Новогодней ночи число людей — по некоторым оценкам, 500 тысяч. Была предпринята попытка побить мировой рекорд книги Гиннеса по самому массовому исполнению национального гимна.

16 января

Чтобы погасить протестное движение, провластное большинство Верховной Рады в нарушение норм

Зміст

СЛОВО ВІД АВТОРІВ	3	Роман Гурик	62
ЗАРАДИ МАЙБУТНЬОГО. <i>Вступне</i>		Антоніна Дворянець	64
<i>слово Патріарха Київського і всієї</i>		Николай Дзявувський	66
<i>Руси-України Філарета</i>	6	Андрій Дигдалович	68
У СПІЛЬНІЙ МОЛИТВІ.		Сергій Дідич	70
<i>Вступне слово шейха Саїда</i>		Ігор Дмитрів	72
<i>Ісмагілова, муфтія мусульман</i>		Анатолій Жаловага	74
<i>України.</i>	7	Володимир Жеребний	76
СУМЛІННЯ НАЦІЇ. <i>Вступне слово</i>		Михайло Жизневський	78
<i>Отця і Глави Української</i>		Владислав Зубенко	80
<i>Греко-Католицької Церкви</i>		Богдан Ільків	82
<i>Святослава</i>	8	Олександр Капінос	84
ХРОНИКА ЕВРОМАЙДАНА	9	Сергій Кемський	86
ГЕРОЇ НЕБЕСНОЇ СОТНІ			
Василь Аксенин	26	Владимир Кищук	88
Георгій Арутюнян	28	Анатолій Корнеєв	90
Сергей Байдовский	30	Андрей Корчак	92
Александр Балюк	32	Ігор Костенко	94
Іван Бльок	34	Євген Котляр	96
Владимир Бойків	36	Віталій Коцюба	98
Сергей Бондарев	38	Владимир Кульчицкий	100
Сергій Бондарчук	40	Артем Мазур	102
Олексій Братушка	42	Дмитрий Максимов	104
Валерій Брезденюк	44	Владимир Мельничук	106
Богдан Вайда	46	Андрій Мовчан	108
Роман Вареница	48	Василь Мойсей	110
Віталій Васільцов	50	Іван Наконечный	112
Юрій Вербицький	52	Сергей Нигоян	114
Назар Войтович	54	Валерій Опанасюк	116
Вячеслав Ворона	56	Іван Пантелеев	118
Устим Голоднюк	58	Микола Паньків	120
Едуард Гриневиц	60	Юрий Парашук	122

Юрій Пасхалин	124	Володимир Чаплінський	158
Ігор Пехенько	126	Андрій Черненко	160
Александр Плеханов	128	Виктор Чмиленко	162
Леонід Полянський	130	Сергій Шаповал	164
Василь Прохорський	132	Віктор Швець	166
Андрій Саєнко	134	Василий Шеремет	168
Роман Сенук	136	Иосиф Шиллинг	170
Ігорь Сердюк	138	Максим Шимко	172
Віталій Смоленський	140	Александр Щербанюк	174
Богдан Сольчаник	142	ІНШІ ЗАГИБЛІ	
Іван Тарасюк	144	ПІД ЧАС АКЦІЙ ПРОТЕСТУ	176
Ігор Ткачук	146	ЗАГИБЛІ ПРАЦІВНИКИ ОРГАНІВ	
Владимир Топий	148	ВНУТРІШНІХ СПРАВ	184
Роман Точин	150	ПОРАНЕНІ ТА МЕДИКИ	
Олег Ушневич	152	МАЙДАНУ	185
Олександр Храпаченко	154	МАЙДАН ОЧИМА ФОТОГРАФА	
Александр Царек	156	НАТАЛІ КРАВЧУК	187